

Педагогічну діяльність Костянтин Дмитрович вважав мистецтвом: "Педагогіка – не наука, а мистецтво, – найобширніше, складне, найвище й найнеобхідніше з усіх мистецтв. Мистецтво виховання спирається на науку. Як мистецтво складне, воно спирається на безліч обширних і складних наук; як мистецтво, воно, крім знань, вимагає здібностей і нахилу, і як мистецтво, воно прагне до ідеалу, якого вічно намагаються досягти і який цілком ніколи недосяжний: до ідеалу довершеної людини..." [1].

Знаючи, що навіть досить здібний педагог може перетворитися на ремісника, якщо його діяльність ігнорує закони виховання, Костянтин Дмитрович підкреслював необхідність для мистецтва виховання володіння прикладними знаннями про умови ефективності виховного процесу, про способи педагогічної діяльності, про засоби педагогічного впливу. Взагалі, проблемі підготовки вчителя-професіонала він приділив велику увагу у своїй науково-практичній діяльності.

Відводячи учителеві відповідальну роль у суспільстві, К. Д. Ушинський висував до нього дуже високі вимоги: Учитель повинен бути не тільки викладачем, а й насамперед вихователем: "...головне достоїнство гімназичного викладача полягає в тому, щоб він умів виховувати учнів своїм предметом".

"У вихованні, – писав К. Д. Ушинський, – все повинно ґрунтуватися на особистості вихователя... Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, як би хитро він не був придуманим, не може замінити особистості в справі виховання" [2].

Таким чином, погляди К. Д. Ушинського на проблеми професійної підготовки вчителя було прогресивним у свій час і досі залишається співзвучним нашій епосі. Тому ідеї мудрого педагога про відповідальність професії вчителя, її непересічну роль у забезпеченні соціального прогресу ще й дотепер є актуальними в сучасній системі педагогічної підготовки вчителів нової української школи.

Список використаних джерел

1. Мітїчева Н. І. Музей К. Д. Ушинського. *Дитячий садок*. 1999. № 47. С. 5–96.
2. Мітюрів Б. Н. Педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського на Україні : монографія. Київ : Радянська школа, 1971. 107 с.
3. Хрестоматія з української класичної педагогіки: К. Ушинський, С. Русова, А. Макаренко, Г. Ващенко, В. Сухомлинський: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / уклад. В. П. Кравець, О. І. Мешко. Київ : Грамота, 2008. 768 с.

Дар'я ШАКАЛІЙ

ІДЕЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

*В. О. Сухомлинський писав:
«Володарювання над дітьми –
одне з найважчих випробувань педагога, один з
показників педагогічної культури...
Цінувати довіру, а значить, і беззахисність
дитини – ця педагогічна мудрість має
збагатити всю нашу роботу»
Василь Сухомлинський*

Василь Сухомлинський – заслужений вчитель України, лауреат Державної премії імені Т. Г. Шевченка. Саме він допоміг розвиватися і збагачуватися педагогіці у 20 столітті. Велика, самобутня спадщина вченого з плином часу привертає все більше уваги. Сухомлинський пише, що справжня мудрість вихователя, батька, матері, педагога – в

умінні дати дитині щастя. Щастя – це не тільки здатність відчувати радість буття, задоволення своїх різноманітних потреб, а й уміння гідно долати неминучі біди, нещастя та обмеження [1, с. 5].

Василь Олександрович Сухомлинський (1918–1970) – засновник новаторської педагогіки, письменник, з 1957 р. член – кореспондент АПН РРФСР, заслужений учитель України з 1958 р., Герой Соціалістичної Праці з 1968 р. Народився в с. Василівка Кіровоградської області в родині селянина – бідняка [2]. В 1938 р. заочно закінчив Полтавський педагогічний інститут. Працював учителем української мови та літератури, завучем, директором школи, з 1948 р. і до останніх років життя керував Павлиською середньою школою в Кіровоградській області.

Василь Сухомлинський успішно поєднував практичну роботу в школі з науковою діяльністю. Він - автор багатьох монографій, методичних посібників і статей, у яких викладено новаторські погляди на зміст, форми і методи виховання, навчання рідної мови у школі.

У працях Василя Сухомлинського порушено чимало проблем, які хвилювали сучасну школу. Спираючись на власний досвід, він розробив педагогічну систему, суть якої полягає в застосуванні нових типів уроків та модернізації методів навчання. Найважливішими засобами навчання він вважав слово вчителя, словники, довідники, наочність, технічні засоби. Запропонував ефективну методику навчання мови, яка є актуальною і для сучасної школи.

Спадщина Василя Сухомлинського надзвичайно багатогранна, та в центрі його уваги передусім – дитина, особистість, її духовний світ та моральні цінності.

До найголовніших, найгрунтовніших творів В. О. Сухомлинського, опублікованих починаючи із 1960 року, належать: „Духовний світ школяра”, „Праця і моральне виховання”, „Моральний ідеал молодого покоління”, „Сто порад учителям”, „Листи до сина”, „Батьківська педагогіка”, „Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості” і особливо – „Павлиська середня школа” та „Серце віддаю дітям”. Остання праця була удостоєна першої премії Педагогічного товариства УРСР (1973) і Державної премії УРСР (1974). Але не все було так гладко у творчій біографії педагога. Цікавий і маловідомий факт, що ця широко знана й найбільш популярна книга В. Сухомлинського „Серце віддаю дітям”, яка вийшла 25 мовами і витримала майже 50 видань, вперше побачила світ у 1968 році в Німеччині. У себе вдома Сухомлинський не міг її опублікувати – рукопис кочував з одного видавництва в інше і отримував негативні рецензії [3].

На високу оцінку заслуговують і праці В. О. Сухомлинського, які вийшли окремими виданнями вже після смерті талановитого педагога: „Народження громадянина”, „Методика виховання колективу”, „Розмова з молодим директором школи”, „Як виховати справжню людину”. Віддаючи багато енергії вчительській роботі, створюючи фундаментальні педагогічні твори, В. О. Сухомлинський водночас виступав і як активний громадський діяч, систематично проводив культурно-освітню роботу серед населення Павлиша, брав активну участь у численних науково-педагогічних конференціях, симпозіумах, сесіях, нарадах, семінарах. Не обійшло його й офіційне визнання: у 1968 році йому присвоїли звання Героя соціалістичної праці, того ж року він був обраний членом-кореспондентом АПН СРСР [3].

У вітчизняній педагогіці Василь Сухомлинський почесно посідає видатне місце як видатний педагог, гуманіст, мислитель, дитячий письменник. Проаналізувавши минулий досвід та використавши знання відомих мислителів, психологів та педагогів він створив власну систему навчання дітей – гуманістичну протидію офіційній авторитарній радянській педагогічній системі, недоліки якої ставали все очевиднішими. Його ідеї ґрунтувалися на поглядах, що були передовими для педагогіки того часу, саме тому він їх розвивав і пішов значно далі.

У 80-х роках 20 століття особливого резонансу отримала діяльність і погляди педагога, що отримали назву «сухомлиністика». Особливості сухомлиністики полягають у різноманітності авторських позицій, з яких висвітлюється, аналізується й розвивається педагогічна спадщина В. Сухомлинського. У своєму становленні та розвитку вона пройшла три етапи:

Перший етап. 1948–1990 рр. – період накопичення досліджень різних аспектів педагогічної системи В. Сухомлинського на засадах радянської ідеології та марксистсько-ленінської методології. Джерельну базу сухомлиністики цього періоду становлять як праці самого педагога, так і кандидатські дисертації, публікації в періодичних виданнях.

Другий етап. 1991–2000 рр. – період вивчення та інтерпретації педагогічної системи В. Сухомлинського на ґрунті національної ідеології й об'єктивного наукового, гуманістичного підходу, коли було значно розширено джерельну базу та тематику досліджень. Зростає кількість праць (як монографій, так і публікацій у педагогічній пресі), в яких розглядається педагогічна система, створена педагогом, і вона розцінюється як внесок в історію української педагогічної думки.

Третій етап. 2001–2005 рр. – якісно новий період дослідження педагогічної системи В. Сухомлинського, що характеризується інтерпретацією ідей видатного педагога з культурологічних і компаративних підходів та з позицій філософії освіти. Численні дослідження педагогічної системи В. Сухомлинського, його практичної діяльності привели до групування педагогів навколо імені та спадщини Василя Олександровича, які ми представляємо як наукові школи.

Проаналізувавши вищесказане, можна зробити висновок, що і справді внесок Василя Сухомлинського у педагогічну спадщину неоціненний. «Живи так, щоб твоя серцевина була здоровою, чистою і сильною. Бути справжньою людиною – це значить віддавати сили своєї душі в ім'я того, щоб люди навколо тебе були красивішими, духовно багатшими, щоб у кожній людині, з якою ти зустрічаєшся в житті, залишалося щось хороше від тебе, від твоєї душі». В. Сухомлинський.

Список використаних джерел

1. Сухомлинська О. В. У пошуках справжнього. *В. О. Сухомлинський. Серце віддаю дітям*. Харків : Ата, 2012. С. 22.
2. Остраус М. Ю. Реалізація міжпредметних зв'язків у педагогічній спадщині Василя Олександровича Сухомлинського. URL: <http://intkonf.org/ostraus-yu-m-realizatsiyamizh-predmetnih-zvyazkiv-v-pedagogichniy-spadschinivasilya-oleksandrovichasuhomlinskogo/> (дата звернення: 20.06.2019).
3. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Радянська школа, 1976. Т. 1. С. 5–208.

Софія ПЕРЕХРЕСТ

ВИХОВАННЯ УСПІХОМ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

У нових історичних умовах виникає необхідність у наукових пошуках, спрямованих на формування особистості, що усвідомлює свої можливості, прагне до самоосвіти, самовдосконалення, максимальної самореалізації, до досягнення щастя й успіху в житті. Багато сучасних вчених висловлюють думку про те, що учень тоді тягнеться до знань і відчуває потребу в навчанні, коли його спонукають мотиви й інтерес, підкріплені успіхом. Головною метою педагогічного процесу є створення умов для розвитку внутрішнього світу учня і формування його впевненості у своїх силах. Педагог